

Batzuk hutsik; besteak, aldiz, hazten

- Jarduera honetan, herri txikiak biziberritzeko aukerak aztertuko ditugu, Aizarotz herriaren kasutik abiatuta.
- Ahozko ulermena, lexikoa, alde onak/txarrak eta herri txikiak biziberritzeko ideiak landuko ditugu. Horretarako, aurkaritzako lokailuak eta ahalera nozioak erabiliko ditugu.

Pixabay

Ikusi aurretik

1. Ba al dakizue non dagoen Aizarotz?

Bideoa ikusi aurretik, elkartu ikaskide batekin eta erantzun galderei.

TALDEAN

GALDERAK

1. Non dago Aizarotz?
2. Iruñetik hurbil dago?
3. Zein bailaratan?
4. Nolakoa da?

ERANTZUNAK

- a. Basaburuko herri handiena da, biztanle-kopuruaren arabera
- b. Basaburuan
- c. Ekialdera, gutxi gorabehera 30 km-ra
- d. Nafarroan

Herria ezagutzen al duzue? Zer dakizue hari buruz?

Eitb

Ariketa zuzentzeko, alderatu zure erantzunak talde handian.

TALDEAN

Joango zinatekete bizitzera herri txiki batera? Zergatik?
Mintzatu horri buruz talde handian. Helburua izango da alde onak zein txarrak identifikatzea.

2. Lexiko interesgarria ikasiko dugu

BAKARKA

Bideoan agertuko diren hitz batzuk ikasteko edo gogoratzeko, lotu horiek dagozkien definizioekin, adibidean bezala.

Bertsu

Kartsuki, indartsu

Mardul

Poliki

Aunitz

Lodia baina sendoa, indartsua eta osasuntsua

Karrika

la bera

Emeki

Sustraitu, erroak egin/bota

Errotu

Kale

Sutsuki

Asko

Idatzi esaldi bana hitz horiek erabilita.

1. **Gure alabak oso ongi moldatzen dira, adin bertsukoak dira eta.**

2.

3.

4.

5.

6.

7.

Ariketa zuzentzeko, alderatu zure erantzunak ikaskide batekin: erakutsi adibideak elkarri, eta, behar izatekotan, zuzen itzazue zeuen esaldiak. Zalantzarik izanez gero, galdetu irakasleari. Erantzun zuzenak 8. orrialdean daude.

Ikusi bitartean

3. Aizarotz herria ezagutzen

[Aizarotz](#)

Ikusi arretaz *Eitbko* bideoa, eta aukeratu deskribapen zuzena hauen artean.

Aizarotz...

1.

... Herri bat da, Basaburua bailarakoa (Nafarroa). Herria eta bailarako eskola husten ari zirenez, berreraikitzea erabaki zuten, familia berriak erakartzeko.

2.

... Herri berri bat da, Nafarroako Basaburua bailarakoa (Nafarroa); etxeak merkeago erosteko eraiki zen.

3.

... Herri bat da, Basaburua bailarakoa (Nafarroa); azken boladan, hiru halako handitu da. Bertako lasaitasunak eta basoek erakarri dituzte biztanle berriak.

Erantzun zuzena 8. orrialdean dago.

Eitb

4. Zer kontatu digute bideoan?

Ikusi berriro bideoa, eta erantzun galdera hauei.

1. Zenbat biztanle zituen Aizarotzek orain dela 25 urte? Eta orain?

2. Nolakoak dira bertako biztanleak?

3. Zein izaera eman diote Aizarotzi orain gutxi?

4. Nolako etxebizitzak eraiki ziren?

5. Ba al dago bestelako zerbitzurik?

Ariketa zuzentzeko, alderatu zure erantzunak ikaskide batzuekin, eta saiatu horiek adosten. Erantzun zuzenak 8. orrialdean daude.

Ikusi ondoren

5. Nola esan dute...? Adi egon eta praktikatu!

BAKARKA

Berridatzi bideoan entzun dituzun esaldi hauek, emandako egiturak erabilita.

1. Etxe merkeagoak eraiki zituzten, **baita** igerileku bat, frontoi bat edo taberna bat **ere**.

(ere bai)

2. Herriak husten ari diren **bitartean**, Aizarotzek sutsuki eusten dio.

(aldiz/ berriz)

Erantzun zuzenak 8. orrialdean daude.

BAKARKA

Berridatzi esaldiak “baita ... ere” edo “ezta ... ere” egiturak erabilita.

1. Leire etorri da, eta Ane ere bai.

Leire etorri da, baita Ane ere.

2. Ederrek gona erosi du, eta prakak ere bai.

3. Bihar bilera izango dugu, eta ostegunean ere bai.

4. Nik ez dut ezagutu, eta zure ahizpak ere ez.

5. Gasolina bukatu zitzaion, eta dirua ere bai.

6. Ez digu whatsappik idatzi, eta deitu ere ez.

GOGORATU:

Egitura hauek baliokideak dira:
baita (...) ere
eta... ere bai
bai eta... ere

Erantzun zuzenak 8. orrialdean daude.

TALDEAN

Bizitzeko, zer nahiago duzue? Elkartu ikaskide batekin, eta alderatu herri txikiak eta herri/hiri handiak; horretarako, erabili aurkaritzako lokailuak.

AURKARITZAKO LOKAILUAK

**AURKARITZAKO LOKAILUAK:
ORDEA, BERRIZ, ALDIZ**

Aurretik esandakoaren kontrako ideia bat aipatzeko, aurkaritzako lokailuak erabiltzen ditugu.

ORDEA ≠ BERRIZ/ALDIZ

- Josuk astiro egin du; Anek, berriz, presaka.

(... eta Anek presaka) egiaztapen hutsa da.

- Josuk astiro egin du; Anek, orde, presaka.

(... baina Anek presaka) gure iritzia gehiago markatzen dugu, aurkaritza nabarmenago markatzen dugu.

Pixabay

➡ **Hirian, bizi-erritmoa oso azkarra da; herrian, aldiz, lasaiagoa da.**

Zuzendu ariketa irakaslearekin, talde handian.

6. Zer egin daiteke herriak huts ez daitezen?

BAKARKA

Galdera horri erantzuteko, lehenengo ahalera erabiltzen trebatuko zara; osatu perpausak ahalera erabiliz.

1. Neuk ere gaur egin **dezaket/nezake**, baina ez dut gogorik.
2. Liburua utz _____ esan diot Aneri.
3. Hor ezkutatzen bazara, guztiek ikus _____. Joan zaitez atzerago.
4. Ikus al _____ zure lekutik arbelekoa?
5. Uste dut egin diguna barka _____ Joni.
6. Gaur ezin eraman (zu) _____ kotxean, ez bainoa lanera.
7. Ez dakit guri zer gerta _____, egindakoa zabaltzen bada.
8. Bere lana hurrengo egunean buka _____ esan zidan Mirenek.

Alderatu zure erantzunak ikaskide batekin, eta saiatu horiek adosten. Hurrengo orrialdean laguntza pixka bat duzue, eta erantzun zuzenak 8. orrialdean daude.

AHALERA

GOGORATU:

AHALERA egiteko aditz forma bereziaz gain **ahal**, **ezin** eta **nominalizazioa** erabiltzen dira.

- egin dezakete
- erosi/erosten ahal dute
- badute joaterik

-KE ATZIZKIA

Ahalerako adizkiek -KE atzizkia hartzen dute.

- Hemen edonor sar daite**ke**
- Nahi baduzu, gurekin gera zaitez**ke**
- Geuk ere gauza bera esan geneza**ke** zutaz

MOTAK

A) ORAINALDIKO AHALERA

Etor naiteke, ekar dezake...

B) ALEGIAZKO AHALERA

Etor ninteke, ekar lezake...

C) IRAGANEKO AHALERA

Etor nintekeen, ekar zezakeen...

ADITZOINA

Ahalerako adizkiekin aditzoina erabiltzen da; hau da, aditz nagusiak ez du aspektu-markarik hartzen.

Etor_naiteke, eros_ dezaket

Hala ere, *ahal* eta *ezin* erabiltzean, aditz-partizipioa erabiltzen da:

Bihar EZIN naiteke etorri
EZIN zaitezke hurbildu?

Gogoratu -KE atzean atzizkiren bat eransten denean, E hori bikoiztu egiten dela. Adibidez:

- *Egin deza**KEN** guztia egiten du.
- Egin **dezaKEEN** guztia egiten du.

- *Joan zaitez**KELA** esan dute.
- Joan **zaitezKEELA** esan dute.

Elkartu ikaskide batekin, eta pentsatu herri txikiak biziberritzeko ideiak. Idatz itzazue jarraian, *ahalera* egiteko formak erabilia.

TALDEAN

1. *Etxe berri merkeak eraiki ditzakegu. / Badugu etxe berri merkeak eraikitzerik. / Etxe berri merkeak eraiki daitezkeela uste dugu. / Etxe berri merkeak eraiki genitzake...*
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____
6. _____
7. _____
8. _____

Ariketa zuzentzeko, erakutsi irakasleari.

7. Gure herria biziberritzeko batzarra

TALDEAN

Orain, talde handian, herri txiki bateko biztanleak zaretela irudikatuko duzue. Herria husten ari da, eta lehenbailehen arazoari heldu behar diozue; horregatik, Udalak batzar irekia egitea erabaki du. Aurreko ariketetan bururatutako ideiak botako dituzue, argudiatu, eztabaidatu...; baina helburua izango da guztion artean ekintza-plan bat adostea (zer egin eta nola). Erabil itzazue jardueran landutako nozioak.

..... herria biziberritzeko ekintza-plana:

1.

2.

3.

4.

5.

6.

7.

8.

9.

10.

Adimen artifizialak sortutako irudia

ERANTZUNAK

1. Ba al dakizue non dagoen Aizarotz?

- 1- d; 2- c; 3- b; 4- a.
- Aizarotz: Aizarotz Basaburuko lekua da. Beste lekuak administratiboki kontzejuetan antolatzen dira, baina Aizarotz zuzenki Basaburuko Udaletik. 2025ean lortu dute kontzejua izatea. Herri berria da Aizarotz, 2004an familia bakarra bizi zen tokian, egun Basaburuko herri handiena da, biztanle-kopuruaren arabera. (Wikipedia)

2. Lexiko interesgarria ikasiko dugu

Bertsu: ia bera; **Mardul:** lodia baina sendoa, indartsua eta osasuntsua;

Aunitz: asko; **Karrika:** kale; **Emeki:** poliki; **Errotu:** sustraitu, erroak egin/bota;

Sutsuki: kartsuki, indartsu

3. Aizarotz herria ezagutzen

- 1.a

4. Zer kontatu digute bideoan?

1. Hamar biztanle inguru baino ez zituen orain 25 urte; ia 200 ditu gaur egun.
2. Ia denak dira kanpotik joandakoak, adin bertsukoak, eta ia ez dago pertsona adinekorik.
3. Kontzeju-izaera eman berri diote.
4. Soldata normal batekin erosi zitezkeenak, merkeak.
5. Bai: igerileku bat, frontoi bat eta taberna bat.

5. Nola esan dute...? Adi egon eta praktikatu!

- Etxe merkeagoak eraiki zituzten, eta igerileku bat, frontoi bat edo taberna bat **ere bai**.
Herriak husten ari dira; Aizarotzek, **berriz/aldiz**, sutsuki eusten dio.
- 1. *Leire etorri da, baita Ane ere.*
- 2. Ederrek gona erosi du, baita prakak ere.
- 3. Bihar bilera izango dugu, baita ostegunean ere.
- 4. Nik ez dut ezagutu, ezta zure ahizpak ere.
- 5. Gasolina bukatu zitzaion, baita dirua ere.
- 6. Ez digu whatsappik idatzi, ezta deitu ere.

6. Zer egin daiteke herriak huts ez daitezen?

1. Neuk ere gaur egin **dezaket/nezake**, baina ez dut gogorik.
2. Liburua utz **diezaikedala** esan diot Aneri.
3. Hor ezkututzen bazara, guztiek ikus **zaitzakete**. Joan zaitez atzerago.
4. Ikus al **dezakezu/zenezake** zure lekutik arbelekoa?
5. Uste dut egin diguna barka **diezaiokegula** Joni.
6. Gaur ezin eraman (zu) **zaitzaket** kotxean, ez bainoa lanera.
7. Ez dakit guri zer gerta **dakigukeen**, egindakoa zabaltzen bada.
8. Bere lana hurrengo egunean buka **dezakedala/nezakeela** esan dit Mirenek.

HIZTEGI LAGUNGARRIA

Zerbaiten kontrako ikur: sinboloa zerbaiten aurka

Aunitz: asko

Karrika: kale

Emeki-emeki: poliki-poliki

Sutsuki: kartsuki, indartsu

TRANSKRIPZIOA

Xabier Usabiaga. Bigarren etxebizitza, ez: inork nahi ez zituen etxeak betez hazi da Nafarroan Aizarotz, eta orain despopulazioaren kontrako ikur bilakatu da. Hamar biztanle inguru baino ez zituen orain 25 urte; ia 200 ditu gaur egun. Herri oso berezia da, gainera: ia denak dira kanpotik joandakoak, adin bertsukoak, eta ia ez dago pertsona adinekorik.

Oihana Sarasola. 25 urtean, Aizarotzen hamar biztanle inguru izatetik ia 200 izatera pasatu dira. Basaburua bailaran dago, Iruñetik ordu-erdira eta Donostiatik ordubete baino gutxiagora. Hustutzen (husten) ari zen herria izanda, erabaki zuten herria berreraikitzea, etxe merkeagoak eraiki zituzten, baita igerileku bat, frontoi bat edo taberna bat ere (bai). Lasaitasun horrek hainbat eta hainbat familia erakarri zituen, eta orain, guztien artean, herria berpiztea lortu dute.

Dani Martirena. Basaburuko bihotzean dago Aizarotz, oihan mardul batean sartuta bezala. Etxe-multzoa oraintsu arte, kontzejuaren izaera (kontzeju-izaera) eman berri diote.

Herritarra 1. Etorri ginen justu... bueno, herri edo zonalde (eremu) hau egin berria zenean, duela 21 urte.

Dani Martirena. 2000. urtean, apenas hamabi biztanle.

Herritarra 2. Ni gaztea nintzela, Aizarotzen ziren lau familia.

Dani Martirena. Egun, 184. Gazteak aunitz, umeak...

Herritarra 3. Ni hiru urtetatik (urterekin) etorri nintzen, eta, egia esan, beti eskertu dut hemen, herri batean, hezi izana.

Dani Martirena. Karrikak hutsik goizean, eskolan baitira haurrak. Izan ere, Jauntsaratseko eskola ixteko arriskuan ikusita, 120 etxebizitza eraiki ziren kolpean, soldata normal batekin erosi zitezkeenak.

Herritarra 4. Mi mujer y yo pasabamos por aquí, y vimos que estaba en obras, y nos gustó el sitio... y dijimos: oye...

Dani Martirena. Horrela hasi ziren, emeki-emeki, familia berriak Aizarotzera errotzen.

Herritarra 5. Beti egon da handitzen, eta haur gehiago etortzen...

Dani Martirena. Herriak hustutzen ari diren bitartean, Aizarotzek sutsuki eusten dio.